

בני אדם למצוה ושמא דוקא סכך הא מידי דראוי לאכילה אח"כ גזור. ועיין מ"ל פ"א מהלכות מטמאי משכב ומושב ובכורות כ"ג א' טומאת משא לית ליה ביטול אי מ"ה או מדרבנן ול"ש ביטול דמ"מ מכניס הכל בבית המקדש כאחד משא"כ בבית הבליעה כל משהו דאמרינן היתרא הוא א"ש ובמ"א נסתפקנו בב"ח שנתבטל יבש חד בתרי או לח כה"ג אי שרי למכור הכל והנאה יהיה יותר חמור מאכילה עמ"ש בפריי ל"ד. ולמה שכתב הח"צ ז"ל באמת דוחה טומאה רק הש"י הראה להם חיבתו א"ש דאין צורך לבטל ונעשה נס בליל א'. הנס להראות שאין תחת המזל רק בהשגחה שלא בטבע רבים ביד מעטים ובשמן הרמז לת"ת שעולה נגד כולם כשמן על כל המשקים בזמן שקול יעקב אין ידי עשיו:

ד. אגדה ופרעה חולם כו' בלעדי כו' ירא פרעה מי שם ליועץ עיין רמ"א ועיין מבקש ה' הפרש בין חלום עכו"ם לחלום ישראל כי לעכו"ם אין מראין כי אם הנוגע לו ולקרוביו ומה שיארע לזמן קרוב וא"א לבטל משא"כ לישראל והטעם כי לעכו"ם בא החלום ע"י שר שלו אין מראין לו כ"א מה שנוגע אליו להשפיעו וזמן קרוב וא"א לבטל מאחר שכבר יצא הפסק אל השר משא"כ לישראל החלום מאתו יתברך מי שראוי לכך מראין לו נביאות לכל העולם ולזמן רחוק ואפשר לבטל ובזה פירשתי שהוא מאן דחזי חלמא ליקום קמיה כהנא אני שלך וחלומותי שלך בין שחלמו אחרים עלי דוקא קמיה כהנא כי הכהן מתברך מה' ומוריד לנו נתבאר שאין אנו תחת השר ומזל. יעקב חבל נחלתו אני וחלומותי ממך לא ע"י שר א"כ יש תקנה כל זמן שלא יצא המשפט לשרים ותדע בין שחלמתי על אחרים כו' וז"ש יוסף ירא פרעה דאל"כ למה הראו למרחוק שני רעב ש"מ דרצון ה' שתעשה פעולה ויקבוץ עתה:

פרשת ויגש

א. בפסוק ולקחתם גם את זה וקרהו אסון עיין פרשת מקץ מיתה פוטר מתשלומין ומלקות בהתרו פוטר.

נסתפקתי בשורף שטרותיו של חבירו ביו"ט שני אי חייב לשלם או לאו. מכות מרדות אין פוטר מתשלומין דהא באלו נערו בלא התרו משלם

כלי גמא

א. נסתפק בשורף שטרותיו של — מכות מרדות אין פוטר מתשלומין חבירו ביו"ט שני אי חייב לשלם או לא דהא באלו נערו בלא התרו משלם אע"פ

אע"פ שלוקה מכת מרדות דא"צ התראה ש"מ. ואמנם זה בממון שחייב מ"ה לא אתי מ"מ דרבנן ופוטרי ממון תורה משא"כ גרמי י"א דרבנן עיין ח"מ שפ"ה בש"ך אתי מלקות דרבנן ופוטרי ממון דרבנן כעין של תורה ועיין א"ח תצ"ו ופר"ח שם. וביו"ט א' בהתרו תליא בפלוגתא אי הבערה שלא לצורך כלל הותר מ"ה ביו"ט אי לאו ביצה י"ב א' וא"ח תקי"ח במ"א ג' וצ"ע:

ב. שאלה הבא על הממזרת בזנות והתרו ביה אי מפסל לעדות מן התורה. עוד שאלה מלך שקידש חייבי לאוין אי קדושין תופסין בה. עוד שאלה אי כהן גדול מותר בפלגש: תשובה הבא על חייבי לאוין בזנות מחלוקת הר"מ והר"א ז"ל בפרק ט"ו מהא"ב להר"מ ז"ל בזנות לית מלקות בחייבי לאוין ושגג בלאו דקדשה כשר מ"ה ואי הזיד והתרו משום קדשה ג"כ י"ל ממ"נ פסול כאמור ובתוספות קדושין נ"א הקשו חייבי לאוין

כלי גמא

שלוקה מכות מרדות — פירוש, דברמב"ם פח"י מה' סנהדרין ה"ה כתב, וכל אלו שלא קבלו עליהן ההתראה מכין אותן מכת מרדות — וא"כ בל"ת דאורייתא אף בלא התרו לוקין מכות מרדות וא"כ איך משכחת אלו נעורות שיש להם קנס —

ואמנם זה בממון שחייב מה"ת לא אתי מכות מרדות דרבנן ופוטרי ממון של תורה אבל ממון דרבנן אתי מלקות דרבנן ופוטרי ממון דרבנן — וביו"ט א' אי אמרינן מתוך אפי' שלא לצורך כלל כדעת רש"י ביצה י"ב, אף ביו"ט א' חייב בתשלומין — ומכ"ש ביו"ט ב' ויש לעיין דמדרבנן עכ"פ אסור שלא לצורך כלל וא"כ חייב במכות מרדות ויפטור גם ביו"ט א'.

ב. ג' שאלות, הבא על הממזרת בזנות אי פסול לעדות מה"ת, ועוד שאלה מלך שקידש חיובי לאוין אי קדושין תופסין, ועוד שאלה אי כה"ג מותר בפילגש — **תשובה**, דלדעת הרמב"ם ז"ל פט"ו מא"ב כל חייבי לאוין אינן לוקין עד

שיקדש ויבעול וא"כ ליכא מלקות דממזרת בזנות — ואי התרו משום לאו דקדשה שכתב הרמב"ם ז"ל פ"א מהל' אישות דעל פנויה לוקין משום לא תהיה קדשה פסול לעדות מצד לא תהיה קדשה —

ובתוס' קידושין נ"א הקשו חייבי לאוין אמאי קידושין תופסין בה הלא רבא ס"ל קידושין שאין מסורין לביאה לא הוי קידושין — ותירצו דאיסור הביאה לא בא ע"י קידושין דבלא"ה אסור יעו"ש, וקשה להרמב"ם ז"ל דס"ל דכל חייבי לאוין אין לוקין עד שיקדש ויבעול א"כ בא איסור הביאה ע"י קידושין — וכבר הקשו כן במקנה ואור חדש — והמחבר ז"ל תירץ דעכ"פ אסור בביאה מצד לא תהיה קדישה (וט"ס מ"ש ולר"א וצ"ל ולר"מ ז"ל או כונתו לר"א בנו של הרמב"ם) והנה זה ניתן לומר אם פלגש אסור להדיט ע"י ר"מ פ"א מה אישות ובה"ה שם ובה' מלכים יעו"ש. וא"כ אין קידושין גורמין איסור דבלא"ה אסורה מצד לא תהיה קדישה ורק

אמאי קדושין תופסין הוה קדושין שאין מסורין לביאה וי"ל דאין קדושין מגרעין דבלא"ה אסור ולהר"א ז"ל בזנות אסור משום קדשה ופלגש להדיוט אסור ולמלך אה"נ דח"ל אין קידושין תופסין בה ומיהו רבא לשיטתיה בקדושין ע"ט. עכ"מ פט"ו מהא"ב ולאביי קידושין שאין מסורין לביאה הוה קידושין ומשו"ה הלכה כאביי דלא אשתמיט בשום מקום להשמיענו חידוש זה דמלך אין קדושין תופסין בחייבי לאוין וכהן גדול באלמנה חולצת דמ"ה הא יבום תליא בתפיסת קידושין ש"מ דכה"ג אסור בפלגש אף ביאה ראשונה דשניה בעולת עצמו. וח"ל בגירות י"ל לא שייך קדשה כמ"ש המ"מ פ"א מה"א ובה' נערה ובתולה היתה מחייבי לאוין א"כ לרבא אין קדושין תופסין דאין מסורין לביאה וי"ל מ"מ איכא עשה ודבק וי"ל ח"ל בזנות איכא איסור תורה עכ"פ:

ג. **אגדה** בני רחל אשת יעקב עפ"י התורה קידושי לאה לא חלין כי קידושי רחל בעבודה ושמירת הצאן קידושי כסף עיין פ"ד. ויאמר יעקב אל יוסף ראה פניך לא פללתי והנה הראה אותי אלקים גם את זרעך כתבו ז"ל כי סימן לעבירה הדרוקן ותקנתו' כוס של עיקרין משא"כ שהראה ה' גם זרעך ע"כ צדיק אתה כמעיקרא ולא חטאת באשת פוטיפר:

כלי גמא

כשקידשה נפסק איסור קדשה ובא לאוין דממזרות וכדומה ומש"ה הוי קידושין — אמנם מלך לכ"ע מותר בפלגש וא"כ יקשה קו' התוס' דהוי קידושין שאין מסורין לביאה, ואין לתרץ דבלא"ה אסורה מצד לא תהיה קדשה דלמלך אין איסור בפלגש וא"כ הקידושין גורמין האיסור וא"כ מלך ונשא ממזרת אין קידושין תופסין דהוי קידושין שאין מסורין לביאה — ובאמת לא מצינו חידוש דין זה בפוסקים דבמלך אין קידושין תופסין בחייבי לאוין — וקו' זו רק רבא לשיטתיה דס"ל בקידושין ע"ה בעל לוקה וכתב ה"ה פט"ו מא"ב דבכל חייבי לאוין ס"ל דבעינן קידש ובעל ובהו קיי"ל כרבא כמו שפסק הרמב"ם ז"ל — א"כ לפ"ז צ"ל דבמלך אין קידושין תופסין בחייבי לאוין — לכך קיי"ל כאביי בזה דקידושין שאין מסורין לביאה הוי קידושין. **וכה"ג** באלמנה חולצת דמה"ת מותר ליבם כמבואר ביבמות כ' — ובאלמנה ג"כ י"ל דקידושין שאין מסורין לביאה ולא יתפוס הקידושין באלמנה לכה"ג וכ"ת ה"ג הלא מבואר ביבמות ט' דלר"ע דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין, חייבי לאוין לאו בני יבום הוא, וא"כ ע"כ דכה"ג באלמנה תופסין קידושין, וקשה הלא קידושין שאין מסורין לביאה, מה תאמר דבלא"ה אסורה מצד לא יהיה קדש א"כ ש"מ דפלגש אסור לכה"ג ואפי' ביאה ראשונה, דעל שניה בלא"ה בעולת עצמו הוי — ודע דדברי הגאון המחבר ז"ל נפלאים למאוד דהרי באלמנה לכה"ג ליכא כלל קושיא מקידושין שאין מסורין לביאה,

פרשת ויחי

א. בפסוק ויאמר יוסף בני הם אשר נתן לי אלוקים בזה הראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה ע"כ גיירה רב"נ בעולת בעל לא כסף ושטר וגרים היו מצוין לעדות מימי אברהם ויצחק ועי' בצ"ל: והנה מי שיש לו בן

כלי גמא

באשתו דוקא, וא"כ ה"ה מזה פנויה ג"כ אסורה — ובאמת לא דרשו בש"ס סנהדרין ג"ח רק על אשת איש ודבק באשתו ולא באשת חבירו — וי"ל ח"ל בזנות איכא איסור תורה עכ"פ — פירוש דהא דבעל לרמב"ם ז"ל אינו לוקה רק אם קידש, פירוש דרק מלקות ליכא אבל איסור תורה איכא מצד הלאוין דהוי כמו ח"ש, ועי' תוס' ב"מ י' ע"ב בקידש לחודא איכא איסור תורה —

פרשת ויחי

א. והנה מי שיש לו בן מפלגש ובנים מאשה ע"י קידושין י"ל דמדחי בני קידושין בני פלגש מירושא דבכל ולד י"ל דילמא לאו אבוה, וצ"ל רוב בעילות הלך אחר הבעל, וגם י"ל חזקת צדיקת דודאי לא זינתה, ולפמ"ש ה"ה פ"א מה' אישות וכ"כ הרמב"ם ז"ל בה' מלכים דפלגש אסור להדיוט בלי קידושין וא"כ בן פלגש בא באיסור ולית ליה לאם חזקת צדיקת, ואף לדעת הראב"ד דמותר בפנויה מצד לאו דקדישה ליכא חזקת כשרות דמותרת לזנות — כמבואר בה"ה ה' אישות פ"א ה"ד — וא"כ בני אשה כשירה יש להם רוב וחזקת צדקת, ובני פלגש רק רוב ולא יפקיעו חלק נחלה משאר הבנים דיש להם חזקת צדיקות, והרי הטעם דאין הולכין

דמבואר בקידושין ע"ח דבאלמנה לכה"ג בעל לוקה אף בלא קידושין וכ"כ הרמב"ם ז"ל פט"ו מא"ב וצ"ע —

עוד כתב הגאון ז"ל וח"ל בגיורת י"ל לא שייך קדשה כמ"ש המ"מ פ"א אישות, וכונתו דכתב המ"מ דבעכו"ם לא שייך קדישה, ובאמת לענ"ד יש לחלק בין עכו"ם לגיורת — ובה' נערה בתולה היתה מחייבי לאוין, כונתו דפ"א מה' נערה ה"ז כתב הרמב"ם ז"ל היתה גיורת ובה"ה כתב היתה זו אסורה על האונס או המפתה או שהיתה מחייבי לאוין ודרש סמוכין דגיורת היתה מחייבי לאוין, א"כ לרבא אין קידושין תופסין דאין מסורין לביאה, ואין לומר דבלאו קידושין מסורין מצד לא תהיה קדישה דהלא גיורת אינה אסורה מצד לא תהיה קדשה — גם בזה לא זכיתי להבין כונת הגאון המחבר ז"ל דבגיורת לא משכחת חייבי לאוין דמותרת לממזר ולפצוע דכה כמבואר ברמב"ם ז"ל ה' א"ב פט"ו ופט"ז — רק לכהן כל גיורת אסורה לרמב"ם פח"י, מצד לאו דזונה, ויוכל להקשות קו' המחבר ע"ז דהלא הקידושין גורמין האיסור וא"כ הוי קידושין שאין מסורין לביאה, וביבמה לשוק לא משכחת ג"כ בגירות דאין לה אח — ורק בכל גיורת לכהן קשה קו' המחבר לדעת הרמב"ם ז"ל, וי"ל מ"מ איכא עשה ודבק, פירוש אף דבעכו"ם לא שייך קדשה, אבל ודבק

מפלגש ובנים מאשה ע"י קידושין יש לעיין דאפשר מדחי ליה מירושה דפלגש לית חזקת צדקת באמו אם נאמר דפלגש אסורה להדיט כ"א למלך רק רוב בעילות אחר הבעל משא"כ בנים מאשה ע"י קידושין יש רוב וחזקה דאמם בחזקת צדקת עיין חולין י"א י"ב בתוספות מזה וכן לראב"ד ז"ל למ"ד איסור זנות בפנויה למ"ד מותר מ"ה לית חזקת כשרות ובממון אין הולכין אחר הרוב היכא דיש חזקה נגדה כמ"ש התוספות ר"פ המניח ה"ה כאן ועיין באה"ע סימן ד' בח"מ וב"ש אות כ"ו ומ"ם ומ"ב וקנ"ו ושו"ת הרשב"א ז"ל סי' תר"י. וקרא דכי תצא כי תהיין לאיש שתי נשים כו' לא יוכל לבכר בחייבי לאוין מיירי דלית חזקת כשרות מה לי לאו או כרת וחנק ואפ"ה לא יוכל לבכר דלמא לאו אביו הוא ופשוט יש לו חזקת אמו כשרות עם רוב עדיף מרובא לחוד אפשר אף מ"ה וסמוך מיעוטא לחזקה וה"ל פלגא מדרבנן לדידן ולר' מאיר מ"ה. וי"ל מיד כשנולד הבכור לשנואה נכסים בחזקתו אם ימות האב עיין יבמות וכולן שהיו גירושין מספק ובי"ד סימן נו"ן. ובזה י"ל כי יעקב נתן חלק בכורה לבני יוסף וכפירוש הרמב"ן משמע ב' חלקים ממש ממון יע"ש והנה אם לא גיירה לית בה חזקת צדקת כ"א בתר רובא ולשאר בני יעקב רובא וחזקה וא"י מוחזקת היא להם לכך הראה שטר אירוסין וגיירה וקידשה כד"ת ויש לה חזקת כשרות ושטר כתובה ג"כ כל הפוחת כו' וז"ש יעקב בבואי מפדן מתה עלי רחל בשבילי שאיחר נדרו לא מטעם שנשואיה באיסור דיצאו מכלל ב"נ וקידושי רחל בכסף הוה קידושין עיין פרשת דרכים ואסנת גיורת גמורה היתה וכשראה

כלי גמא

בממון אחר הרוב הוא ג"כ משום דחזקת ממון כנגד — ובאמת יש לחלק דחזקת ממון אלים טפי — וקרא דכי תצא כי תהינה לאיש שתי נשים כו' לא יוכל לבכר בחייבי לאוין מיירי — דכן אמרו בקידושין ס"ח וכי יש שנואה לפני המקום, אלא ששנואה בנישואיה א' מחייבי לאוין — וא"כ קשה הבכור מבן השנואה דהוא לאוין וליכא חזקת כשרות דילמא זינתה וכ"ת דאשת איש חמור דהוא בחנק, יעו' יו"ד סי' קי"ט דחשוד על הקל אינו חשוד על החמור — ועכ"פ חזקת כשרות לית ליה וא"כ איך נוטל הבכור בן השנואה בממון אחר הרוב הוא ג"כ משום דחזקת ממון כנגד — ובאמת יש לחלק דחזקת ממון אלים טפי — וקרא דכי תצא כי תהינה לאיש שתי נשים כו' לא יוכל לבכר בחייבי לאוין מיירי — דכן אמרו בקידושין ס"ח וכי יש שנואה לפני המקום, אלא ששנואה בנישואיה א' מחייבי לאוין — וא"כ קשה הבכור מבן השנואה דהוא לאוין וליכא חזקת כשרות דילמא זינתה וכ"ת דאשת איש חמור דהוא בחנק, יעו' יו"ד סי' קי"ט דחשוד על הקל אינו חשוד על החמור — ועכ"פ חזקת כשרות לית ליה וא"כ איך נוטל הבכור בן השנואה

נחלה, דילמא לאו אבוהו ובן האהובה יש לו חזקת כשרות עם רוב ועדיף מרובא לחוד, וסמוך מיעוטא דלאו רוב בעילות לחזקת כשרות והו"ל פלגא לדידן ור"מ מה"ת ס"ל בקידושין פ', סמוך מיעוטא לחזקה והוי רוב. וי"ל מיד כשנולד הבכור לשנואה נכסים בחזקתו אם ימות אב, עי' יבמות דף מ' דאף בחיי אשתו מוקמינן בחזקת היתר ליבם או חזקת איסור ליבם, כן הכא בחיי אביו מוחזק בן השנואה ואין להוציא מחזקתו — ולדברי הגאון ז"ל יקשה אם בן השנואה איננו בכור יקשה שלא יטול

שנסתלקה שכינה אמר מי אלה שמא פרעה נתן לך אשה בלי קידושין כלל הראה לו שטר אירוסין וכתובה כאמור:

ב. ונתתיו לקהל עמים שבט אחד מיקרי קהל עיין הוריות. מי אלה ראה שיצא ירבעם עיין פ"ד דרך הקדש ח"י ע"ב בשם מהר"ר יחיאל באסאן ז"ל זרע מומר לאו בכלל זרע כזרע ממזר וראיה ממ"ש הר"מ ז"ל פ"א מיבום ממזר או עובד עכו"ם כו' וישראל ששב אח"כ כאלו לא חטא יע"ש תוספות יבמות כ"ב ב' ד"ה בן דכ"מ שנאמר זרע כשר ולא פסול אבל בן הבן במשמע ומשמע עד עולם. ובן אף פסול במשמע ולא בן הבן. והנה מ"ש הר"מ ז"ל פ"א מיבום אח עובד עכו"ם לאפוקי מתשובת הגאונים שם סימן כ"ח ועמ"ל ברא"ש וריב"ש ואפשר דל"ת כעכו"ם חשוב לא דלא להוי בכלל זרע. ונ"מ מי שאמר הריני נותן מתנה לזרעי והיה לו בנים כשירים ובן מומר ובן ממזר דממזר לא זכה ומומר בספק ונכדיו י"ל הואיל ומומר לאו זרעו נכדיו נמי לאו זרעו כמ"ש הפ"ד שם י"ח דעשו לאו זרע דאברהם הוא:

ג. שמעון ולוי אחים בשכם ויוסף עיין ר"מ ז"ל פ"ט מהלכות מלכים נתחייבו בעלי שכם הריגה שלא דנו יע"ש. ופרק ששי שם בל תשחית במ"ל במגיה דשאר דברים חוץ אילן ב"ת דרבנן והוא חידוש בעיני וי"ל מ"ה ויליף במה מצינו ומש"ה אין לוקין עליו אבל מכות מרדות לוקה ומוכח דבר הנלמד בק"ו ומה מצינו לוקה מכות מרדות מ"מ ולא אמרינן שמא יש פירכא וא"א לענוש

כלי גמא

נחלה כלל דלבן אהובה חזקת ממון שנולד קודם וחזקת כשרות ורוב והרי מוכח דחלק פשוט בודאי נוטל ועיין יבמות כ"ב וצ"ע.

ב. הביא בשם הפ"ד דבכלל זרע לא הוי מומר בכלל, אבל בן מקרי, ובן הבן בכלל זרע אבל לא בכלל בן, ובזה כתב נ"מ לדינא מי שאמר הריני נותן מתנה לזרעי והיה לו בנים כשירים ובן מומר, ובן ממזר, דממזר לא זכה דלא הוי בכלל זרע, ומומר בספק דילמא ישוב, ונכדיו כיון דמומר אינו בכלל זרעו י"ל דנכדיו לאו בכלל זרע דעשו לאו זרע דאברהם וי"ל משום דפסול או דנכדו הוי — וצ"ע ג עי' מג"א סי' תקצ"א ופרמ"ג ומחה"ש ותשרי חתם סופר.

ג. בפ"ו מה' מלכים כתב הרמב"ם דבל תשחית אפי' בשאר דברים אסור ולוקין מ"מ — דבאילנות מבואר בתורה לא תשחית את עצה — ושאר דברים כ' בהגהות מל"מ דהוא דרבנן ולכך אין לוקין רק מ"מ, והגאון המחבר ז"ל כתב די"ל מה"ת אסור דנלמד במה מצינו, וע"ז אין לוקין מלקות דאורייתא, אבל מלקות דרבנן לוקין, ואף דהוי ספק דמה מצינו וק"ו דהיינו טעמא דאין עונשין מן הדין לדעת ק"א דשמא יש פירכא וא"כ לפמ"ש ביו"ד בב"י סי' רצ"ו דאף בספק תורה אין לוקין מ"מ, א"כ ה"נ לא ילקה וע"כ דלא כב"י, ועי' בפתיחה כוללת לאור"ח מ"ש הגאון ז"ל בארוכה, ולמ"ד ב"נ עונשין

מספק עב"י ביי"ד רצ"ו ספק בעיא אין לוקה מ"מ ובשושנת העמקים ביארתי
ולמ"ד ב"נ עונשין מ"ה ע"כ מדה מסורה וי"ל בכלל מאתים מנה עיין מ"ש
במ"א. ואי"ה יבואר עוד:

ד. **אגדה** לו ישטמנו והשב ישיב לנו רעה במדרש זה עשו עיין פ"ד דף ע"ז
בזה וי"ל ישטמנו ויתחיל השיעבוד מיד כי מפני כבודו של יוסף לא התחיל
השיעבוד כל זמן שא' משבטים קיים משא"כ אם יוסף ישטמנו ויתחיל השיעבוד
מיד וביותר ינקום משמעון ולוי ויהיו הם בשיעבוד יותר מכל השבטים א"כ
השב ישיב עשו לע"ל בחלוקת הארץ רעה ויטעון שיקח נחלה בא"י ואי
משום דירושה תליא בשיעבוד לוי תוכיח שלא ינחל בארץ כ"א מ"ח עיר
והיה בשיעבוד אלמא לאו הא בהא תליא משא"כ עתה התחיל השיעבוד אח"כ
ולוי היה פנוי משיעבוד ומש"ה לא לקח בארץ ישראל מסלקין את עשו מא"י
ועושין יוכיח מלוי:

נשלם ספר בראשית בעזה"י

כלי גמא

מן הדין ע"כ אין הטעם שמא יש פירכא בשאר דברים בבל תשחית, דבאילנות יש
דא"כ גם בב"נ לא יענשו וע"כ מדה מסורה שיעור באילנות קב תמרים, אבל בשאר
דכך הלל"מ דאין עונשין מה"ד, ובב"נ י"ל דברים יש לספק — ונתעוררתי מהרב י"נ
דעונשין רק כשיש לומר בכלל מאתים מנה, רנ"ש נ"י דבשע"ת לרבינו יונה מבואר
וכמ"ש לעיל פ' מקץ אות א' — דשיעור הוא פרוטה — ודע דפלא דבטור
ובאיסור כל תשחית בשאר דברים וש"ע אינו מבואר לאו דקציצת אילן הלא
מבואר בחינוך סי' תקכ"ט דהוא דרבנן לאו מפורש בתורה, ומצאתי בתשו' ריב"ם
כמ"ש במל"מ ונסתפקתי כמה הוא השיעור שנייטוך סי' ס"ג שהרגיש בזה.

שמות

א. בפסוק ויהי בדרך במלון כו' ותקח צפורה כו' שאלה ב"נ מסוכן אי שרי להושיט לו אמ"ה לרפאותו ערא"ם בהא דאמול ואצא סכנה וחי בהם בישראל דווקא וליכא מידי דלישראל שרי אפשר פקוח נפש דחוויה היא לא מישרי עא"ח סימן שכ"ח. עיין פ"ד דף ה' ע"ד. ושם צידד שם בש"ד אי ב"נ יהרוג ואל יעבור ער"מ פרק יו"ד מה' מלכים אנס שאנס לב"נ על אחד מז' מצות אפילו עכו"ם פטור משמע כל זי"ן מצות שפיכת דמים ג"כ ומעכו"ם אין ראייה כ"כ דלכו לשמים משא"כ שאר מצות ולרש"י סנהדרין לא איפשיטא בעיין עיין כ"מ שם:

ב. עיין נדרים ל"ב א' ברש"י והתינוק בן שמונת ימים היה לכאורה בשעה שיצא דאי עברו ח' ימים וחולה ונתרפא עבר כל רגע בעשה וחי בהם בישראל כתיב א"כ אין צריך לומר מלון קרוב למצרים ואי בשעה שיצא א"כ בהכרח ממדין למצרים מהלך יום אחד ילך מיד וימול במדין למ"ד אין סכנה כ"א ביום השלישי דווקא עיין פ' וארא ג' למילתו היה וברא"ם ז"ל שם ועיין ר"ן נדרים כל ג' ימים סכנה:

ג. בני בכורי ישראל אין הקב"ה משרה שכינתו כי אם על המיוחדים הפלאי לומר שלא שלטו מצרים בנשיהם קשה א"נ שלטו אכתי רוב בעילות אחר הבעל ומאי ראייה כו'. הא דבכור נוטל פי שנים דלמא לאו אביו ה"ה פשוטים כן ומאן לירות ודלמא זינה אביו עם פנויה ויש לו בן וזה לאו בכור וש"מ איסור פנויה עכ"פ מן התורה אסור וי"ל מספק נמי יורש וממכה יליף איך הורגין מספק והא דשור שהרג אדם נסקל ובעלים משלמין כופר דלמא

כלי גמא

פרשת שמות

א. שאלה ב"נ מסוכן אי שרי להושיט אמה"ח לרפאותו — ופשיט לה מרא"ם דחי בהם לא נאמר בב"נ, ומצד ליכא מידי לא שייך להתיר די"ל דאין היתר לישראל רק פקו"נ דחוויה, וכמ"ש הרמב"ם פ"ב מה' שבת ה"א ובכ"מ שם — ע"י חתם סופר יו"ד סי' ע' דפשיטא ליה דלב"נ מותר לרפאות דחי בהם גם בב"נ נאמר כמ"ש תוס' — וכן הוכיח הגאון ז"ל מרמב"ם פ"י מה' מלכים.

ג. הא בכור נוטל פי שנים, דילמא לאו אביו, ה"ה על פשוט, כן יש לחוש ומאן לירות — ויש לחוש דילמא זינה אביו עם פנויה ויש לו בן וזה לאו בכור. ועל זה כתב דפנויה אסור מה"ת ומקומינן בחזקת כשרות אבל להסוברים דפנויה אין איסור י"ל מספק נמי יורש — ומכה אביו דילפינן רוב אין לומר מספק להרוג — וא"כ יקשה אמאי שור הנסקל בסקילה ובעלים בכופר דילמא טריפה ואין הולכין בממוץ אחר

השור או הבעלים טריפה ואין נסקל ואין משלם כופר עיין ר"מ ז"ל פרק עשירי מהל' נזקי ממון ה"ז בשלמא לרבנן אזלינן בתר רובא וממון דאין הולכין בתר רובא מדרבנן דסמוך מיעוטא לחזקה עיין תוספות ריש פרק המניח וכאן לא רצו חכמים לעקור דבר מן התורה משא"כ לר' מאיר דמן התורה סמוך מיעוטא לחזקה אפילו לקולא אף היכי דלא אפשר כתינוק בצד העיסה אמאי משלם כופר ודוחק לומר חזקה שלא נתבררה עם רובא עדיף מחזקה לחוד ואפשר כופרא כפרה ומספק צריך כפרה ומכה איך הורגין מספק:

ד. **אגדה** דבר בעתו מה טוב אני ה' בעתה אחישנה הכל יפה בעתו במצרים ג"כ היה בעתה קושי השיעבוד השלים ועיין פרשת דרכים הקטן לאלף והצעיר לגוי עצום יע"ש:

ה. **וגם** דלה דלה לנו בספר אבק סופרים בשם מדרש מלמד שגיררן. כי בראב"ע ישראל הם תחת מזל דלי כמו שדלי פעם ריקן ופעם מלא כך ישראל היינו כמו דלי ריקן משפילו לבאר למלאות וכשהוא מלא עולה למעלה ומריקן ואמנם כשיזל מים מדליו לומד תורה ברבים ריקן זה במלואו הוא עומד וז"ש גיררן והכניסן תחת מזל דלי וע"ש:

פרשת וארא

א. **בפסוק** והדגה אשר ביאור מתה עיין נדרים הולכין אחר לשון בני אדם עמ"ל פ"ד דשבועות ופ"א מחמץ ומצה ה"ז מחלוקת הר"ן ורא"ם ז"ל אי

כלי גמא

הרוב ולרבנן דלא ס"ל סמוך מיעוט לחזקה נהרג וליכא חזקה שלא נתבררה ג"כ, וגם ס"ל הא דאין הולכין בממון אחר הרוב הוא יקשה ממכה בהמה ישלמנה דילמא טריפה, מדרבנן ומשום סמוך מועט לחזקה, וכמ"ש וליכא לתרץ כופרא הוי כפרה — ועל עיקר תוס' ר"פ המניח, אבל לר"מ דס"ל סמוך הקושיות עיי' בהפלאה ספ"ק דכתובות תי' מיעוטא לחזקה מה"ת קשה, ודוחק לומר דחזקה שלא נתבררה היינו לאחר י"ב חדש דכתבו תוס' בחולין י"א דחזקה דאינה טריפה מדחי י"ב חדש א"כ הוי חזקה שלא נתבררה אבל עכ"פ לצרף לרוב הוי חזקה ואפשר כופרא כפרה ועל ספק ג"כ משלמין — הנה דברי הגאון המחבר ז"ל אינם מובנים דשור שהרג אדם אפי' בתוך שנתו

פרשת וארא

א. **עי'** מל"מ פ"ד דשבועות ופ"א מה' חו"מ ה"ז מחלוקת ר"ן ורא"ם אי סתם אכילה בכזית או בכ"ש — ובשבועה

סתם אכילה בכזית והלכתא לחומרא ח"ש איסור תורה או סתם אכילה כל שהוא והלכתא לקולא דאין חייב עונש מלקות כ"א בכזית והנשבע שלא יאכל אין לוקה בח"ש י"ל הולכין אחר לשון בני אדם וכפי הנראה מחלוקת הר"מ ז"ל פ"ט מה' מלכים שכתב יראה לי כל השיעורים לישראל וב"נ בכ"ש חייב סובר סתם אכילה כ"ש אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו ובישראל הלכתא לקולא והתוס' חולין ל"ג א' ד"ה אחר דב"נ בעינן כזית יע"ש היטב סוברים דסתם אכילה בכזית. ובחולין חותך כזית בשר ונותן לכאורה כמ"ד סתם אכילה בכזית דאל"כ כל שהוא סגי וממ"נ כותיים עכ"פ אסור להו בכ"ש וי"ל דלמא סברי כר"ל וסתם אכילה כזית אבל לר"י י"ל סתם אכילה כ"ש וח"ש דחייל עליה שבועה כבסי' רל"ח בי"ד מבואר דסתם אכילה כזית וכ"ש לית לאו כ"א איסור תורה ועשו"ת הרשב"א ז"ל תרי"ו יע"ש ולמ"ש מהריב"ל בתשובה הביאו במ"ל פ"א מחו"מ דח"ש חמץ בע"פ משבע עד הלילה מדרבנן אף לרבי יוחנן דלא יליף מחלב שהיה לו ש"ה ה"ה נשבע דח"ש דיליה מדרבנן וה"ה בב"ח ח"ש שהיה לו ש"ה עיין חולין קט"ו ח"ש לסברתו מדרבנן ונ"מ בנתערב יבש ביבש ח"ש וספק אי זה הוא. אבל נפל לאינו מינו ח"ש וא"י אם יש ס' א"א ספק לקולא דנהפך כולו לאיסור עי"ד צ"ח ואו"ח תמ"ב ובנשבע א"א ספק דרבנן לקולא בדשיל"מ עמ"ש אי"ה באות ב' בזה:

ב. הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ערא"ם ז"ל זה אחד מעשרה ק"ו שבתורה ופריכא הוא כמ"ש ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומשה לא ידע זה. שאלה הנשבע שלא יהנה מחמץ בפסח ועבר ונהנה אי

כלי גמא

דאין לוקה בח"ש דאין לומר הלכתא אתא ומפקע, צ"ל דבלשון בני אדם אכילה בכזית — ופלוגתא אם סתם אכילה כל שהוא או כזית י"ל דתלוי בפלוגתא רמב"ם ותוס' אי ב"נ נהרג על כל שהוא — וי"ל דנחלקו בזה ר"י ור"ל ביומא ע"ג, ר"י ס"ל סתם אכילה כ"ש משמע, ור"ל ס"ל סתם אכילה בכזית — ולכך מיושב דאמרו בחולין ד' חותך כזית בשר ולא אמרו כ"ש דכותים אפשר דס"ל כר"ל דסתם אכילה בכזית וח"ש מותר — ולמ"ש רלב"ח בתשו' הביאו המל"מ דחמץ צריך קרא מיוחד שהיה לו שעת הכושר ולכך בערב

פסח דליכא קרא מותר ח"ש י"ל ה"ה בשר בחלב ושבועה מותר ח"ש מה"ת, ומדרבנן אסור וא"כ בספק מותר בנתערב יבש ביבש ואינו ניכר — ובשבועה י"ל להחמיר אפי' בספק ח"ש דהוי דבר שיש לו מתירין ועל בשר בחלב יש לדון דח"ש אסור מצד הנאה, ועי' צל"ח פסחים דף כ"ב דנסתפק אם ח"ש אסור בהנאה, ומבואר בירושלמי תרומות, מודי ר"ל באיסור הנאה, ובשבועה אם הוי דבר שיש לו מתירין, עי' פ"ת סי' ק"ב דשבועה לא הוי דבר שיש לו מתירין.

ב. שאלה אי נשבע שלא יהנה מחמץ או בב"ח אי לוקה, דבחולין קט"ו אמר

לוקה וה"ה בב"ח כה"ג והנה חמץ ובב"ח יש ק"ו מערלה חולין קט"ו
 כאיסי בן יהודא דחמץ ג"כ נעבדה עבירה ב"י ואין לוקין מק"ו ואי הטעם
 דשמא יש איזה פירכא כמ"ש הקרבן אהרן ובס' ג"ו כתבנו מזה א"כ לוקה ממ"נ
 אי יש פירכא לוקה מחמת שבועה ואי לא יש פירכא ואין איסור חע"א
 לוקה מכח ק"ו בהתרו על שתיהן ולמ"ש המ"מ פ"ך מהל' שבת משמע
 דבר הלמד בק"ו כדין חצי שיעור ואפילו עשה אין בו נמי שבועה
 חלה עליו כבסי' רל"ח בי"ד ואמנם אם הטעם היא הנותנת דלא תהוי
 ליה כפרה י"ל דיש בו לאו ולא מתכפר במלקות ואין איסור חע"א
 ואמנם ז"א דעל אכילה מתכפר במלקות כ"ש הנאה וה"ה בב"ח כה"ג
 והבן זה. ולמ"ד ב"נ עונשין מ"ה או בממון עונשין ע"כ אין הטעם דשמא
 יש פירכא פירשתיו במ"א. ובקדושין בוגרת שמוציאה כו' אלמא אף מתכונת
 קולא וחומרא יליף ק"ו להוציא ממון מיד המוחזק וכן פריך למה לי קרא
 ק"ו אף לקולא דלמא יש פירכא ואיך יליף לקולא בשלמא לחומרא מחמירין
 מספק ומהא דחולין קט"ו א"ה אכילה נמי לייתי בק"ו דלמא יש פירכא
 דא"כ תהא מותר בהנאה:

גם חשוד על ח"ש נבילה ונשבע שביפה שחט י"ל דמהימן דאין מושבע
 על ח"ש ומיהו נבילה יש עשה דשאין זבוח ועתוס' שבועות כ"ב ואי מחזיקין
 מאיסור לאיסור לא והדברים ארוכים אין עת האסף פה:
ג. **אגדה** בזרוע נטויה וידעתם כי אני ה' אלהיכם מלך שיש לו בן יחיד לא
 מבעיא כשרוצה להטיב לו מטיב ע"י עצמו לא ע"י שליח אפילו כשמוסר
 אותו לשר להרע לו כי אין יכול לראות בעונשו אפ"ה לא מסיר השגחתו
 רגע א' אין מזל לישראל וז"ש אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך ממצרים

כלי גמא

איסי בן יהודה ק"ו על בשר בחלב וה"ה — והוכיח דאפי' בממון אמרינן בקידושין
 על חמץ, י"ל ק"ו זה ע"י פנ"י פסחים אצל אמה שמוצאת משום ק"ו הרי דאין
 כ"ח — ועל ק"ו אין לוקין, ואם טעמא לחוש משום פירכא אלא ע"כ דכלל הוא
 מפני שיש לחוש שמא יש לו פירכא א"כ דאין עונשין מה"ד, ומדה מסורה.
 ממ"נ לוקין או על הנאת בב"ח או מפני **וחשוד** על ח"ש ונשבע שיפה שחט
 שבועה, והנה באמת זה ג"כ התראת ספק י"ל דמהימן דחשוד על פיו לא חשוד
 אף דאיכא ממ"נ, ע"י זבחים ע"ט גבי אמר על חמור דעל ח"ש אינו מושבע, אמנם
 ר"ל פיגול ונותר — ולטעם מהרש"א ס"ד י"ל דעל ח"ש איכא עשה דשאינו זבוח
 דאין עונשין מה"ד דילמא כיון דחמור וכ"כ בפתיחה לה' שחיטה ועל ח"ש נבילה
 אין לו כפרה, אין לומר דהנאה יהיה איכא עשה דשאינו זבוח דלא כתיב אכילה
 חמור מאכילה, וי"ל לפ"ז דלוקין על הנאה וזבחת ואכלת. וכבר הקשיתי ומצאתי

בעצמו לא ע"י שליח אין לך להתפלל כ"א לה' לבדו לא ע"י ממוצע כטעות דור אנוש ולא מבעיא להיטיב לך אפילו לא יהיה אלהים אחרים מלאך ממוצע כשה' בכעס על פני אפ"ה מ"ע לזעוק לה' לבדו בעת צרה והוא מושיע לנו בעצמו לא ע"י שליח עיין ר"מ ז"ל הלכות תענית עמ"ש פ' בא אי"ה:

פרשת בא

א. הרמב"ם ז"ל פסק דחמץ אסור בהנאה ואין לוקין על הנאה וקשה הא יש ק"ו דאיסי בן יהודה לחמב"פ כמו לבב"ח חולין קט"ו דג"כ נעבדה בו עבירה ואם איסור מפורש אותו ולא שאר איסורין תו מלקי לקי כמ"ש המ"מ פ"ב מהמ"א בהמה טמאה בעשה ומקל וחומר לוקה הואיל ונאסר בביאור כמ"ש בשורש השני יע"ש וי"ל התם בהמה טמאה הק"ו בכלל מאתים מנה וליכא פירכא מש"ה לוקה דק"ו אינו פועל ב' מדריגות ומדה מסורה לנו מסיני כך משו"ה ממון עונשין מ"ה דפועל רק מדרגה אחת והיינו היכי דק"ו בכלל מאתים מנה כההיא דריש ב"ק בתוס' התם אם על הפתיחה חייב להביא כו' יע"ש משא"כ ק"ו הבנוי מתכונת קולא וחומרא אף דנאסר בביאור אין לוקין שמא יש פירכא ומש"ה אין לוקה אהנאות

כלי גמא

אח"כ באחרונים שהרגישו משבועות דף כ"ג דמוכח דעל ח"ש נבילה חל שבועה, ובתשו' הארכתי

והנאה, וא"כ מצד ק"ו ילקה — ואיני מבין דברי הגאון ז"ל הלא גם בערלה ס"ל להרמב"ם ז"ל דאין לוקין על הנאה, רק על איסור אכילה כמבואר בפ"י ממ"א, ואיך נימא כיון דיליף ק"ו מערלה ילקה, וצ"ע.

ותירוץ של הגאון ז"ל דיש ב' מיני

ק"ו — א' — בכלל מאתים מנה, דאין לומר דק"ו אין עושה ב' פעולות ואסור ולחייב וכמ"ש תוס' בב"ק אצל בור אם על הפתיחה חייב דכריה בכלל פתיחה. ב' — ק"ו הבנוי מתכונת קולא וחומרא ועל זה י"ל דיש פירכא — והנה מ"ש הגאון המחבר דתוס' כתבו כן על הפתיחה מכ"ש כריה, בתוס' שלנו ריש ב"ק הביאו בשם מכילתא דאין עונשין מן הדין ולכך צריך

פרשת בא

א. הרמב"ם ז"ל פסק דחמץ אסור בהנאה ואין לוקין עליו, וקשה הא יש ק"ו לחמץ בפסח כמו שאמר אב"י על בשר בחלב בחולין קט"ו דנעבדה בו עבירה בל יראה, וכ"ת דאין עונשין מה"ד הלא כתב ה"ה בפ"ב ממ"א בבהמה טמאה כיון דאיכא איסור עשה שפיר לוקין מק"ו וכן מבואר בסה"מ שורש הב', והכא נמי האיסור מפורש בלא יאכל וכולל אכילה

חמב"פ ואי למה לי קרא לחב"פ אמאי לא יליף מק"ו לק"מ דהתורה ידעה שיש איזו פירכא וזה בכלל אמרם ז"ל טרח וכתב לה קרא וההיא ק"ו דר"ט ורבנן בשן ורגל ברה"י דלר"ט קרן ברה"י נ"ש הא ק"ו מתכונת קולא וחומרא סובר אפ"ה עונשין ורבנן אפשר לד' ר"ט השיבו דיו ולדידהו בלא"ה אין עונשין כה"ג ועם זה יש לספק חופה בלא כסף אי קונה כרב הונא בקדושין אע"ג זה לר"ט דלית ליה דין יע"ש בתוס' ואנן פסקינן כרבנן בקרן ברה"י י"ל מטעם אין עונשין ומיהו ממפץ ושאר דוכתא מבואר דלדידן לא אמרינן דיו אע"ג דמיפרך וע' רא"ש קדושין ואה"ע ואי"ה יבואר במ"א:

ב. ושחטו כל קהל עדת ישראל עיין קידושין שליתות מנלן בפריי לא"ח סימן ד"ש כתבנו דמומר לעכו"ם אם אומר לו להדליק נר בשבת יש שלד"ע וחייב המשלח עת"מ סימן שפ"ח ברמ"א ובש"ך אות ס"ה לטעם דברי הרב ודברי תלמיד למי שומעין ומאחר דמומר הוא וודאי יעשה וחייב שולחו ומומר יש שליח עיין אה"ע ה' גיטין מגרש ע"י שליח הולכה אע"ג בעכו"ם אין שליתות הא ישראל מעליא הוא ונ"מ שפסול לעדות המשלחו דלפני עור

כלי גמא

קרא על הכריה וי"ל דגמ' דילן לא ס"ל כמכילתא עי"ש בשמ"ק, ומה"ט דבכלל מאתים מנה.

וההוא ק"ו דר"ט ורבנן בב"ק ד' כ"ד דמחייב ר"ט קרן ברשות הניזק נזק שלם ק"ו משן ורגל דפטורין בר"ה וחייבין ברשות הניזק, ק"ו בקרן דמחייב בר"ה חצי נזק, דברשות הניזק חייב נזק שלם, ורבנן השיבו דיו לבא מן הדין להיות כנדון, והקשה מדוע לא אמרו דאין עונשין מה"ד בממון? ותי' דהמה השיבו מדברי ר"ט, אבל חכמים לדידהו בלא"ה אין עונשין מה"ד בממון — ועם זה די"ל דגם לרבנן לית להו דיו רק לר"ט השיבו כן י"ל הא דאמר רב הונא בקידושין ה' חופה קונה מק"ו מכסף וכתבו תוס' ורא"ש דזה קאי לר"ט דלית ליה דיו ולכך לית הלכתא כותיה, ולפי האמור י"ל דגם חכמים לא ס"ל דיו רק לר"ט השיבו כן.

ב. ושחטו כו' כתב הגאון ז"ל דאם אומר למומר שידליק נר בשבת חייב משלחו, דלרמ"א סי' שפ"ח כמומר יש שלד"ע וכ"ת נימא דמומר כעכו"ם ואין שליתות, זה אינו הא ישראל מעליא הוא — ונ"מ לדינא דמשלח שצוה להדליק נר חייב א"כ פסול לעדות דמצד לפני עור אינו פסול לעדות דאינו חייב מלקות על לפני עור. ונסתפק אם אומר להדליק נר בשביל חולה שאין סכנה דיש ס"ס אם נעשה מומר שליח דהוי כעכו"ם ואף אם נעשה שליח אם לדבר עבירה נעשה שליח וגם באיסור כרת אמרינן ספק ספיקא כמ"ש בפרמ"ג יו"ד סי' ק"י — האמנם בתשובה אחת הארכתי לפמ"ש בס' בית מאיר סי' ה' ותשו' חתם סופר או"ח סי' ר"א דבשבת

לא פסול מ"ה דאין בו מלקות גם אי נתאכסן בבית מומר ורוצה המומר להדליק נר לעצמו בלילה וישראל אומר לו להדליק בשבילו לחולה שאין סכנה אסור דחייב המשלחו להר"ב בשם בהג"ה ואין לומר דס"ס שמא הלכה כש"ך שם ושמא מומר לעכו"ם אין נעשה שליח כעכו"ם ממש כי יש מחלוקת בזה דקיי"ל באה"ע בגט מומר דעושה שליח ה"ה דנעשה. ומיהו הא ליכא למימר בספק כרת לא מהני ס"ס לטעם הר"מ ז"ל פ"ט מטומאת מת דספק מ"ה לקולא וס"ס הוא ספק דרבנן לקולא ובכרת לחד גירסא שם ספיקו לחומרא ז"א דאף בכרת ס"ס לקולא כדברירנא בפריי ל"ד ק"י:

ג. בפסוק שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם כי כל אוכל מחמצת ונכרתה להרשב"ץ בספר יבין שמועה במאמר חמץ בל יראה סייג עשתה תורה דילמא יבא לאכול ויהיה כי כל כו' טעם ול"ד כרת ה"ה ער"פ עד הלילה עשה דתשבתו ג"כ סייג הוא דילמא אתי למיכל מיניה ורק לאו ופירש רש"י אלו עוברין נוקשה ותערוכת ב"י י"ל זיל בתר טעמא וע"ש וי"ל. כתבנו פ' וארא מענין חמץ בפסח בק"ו: והנה האוכל דבר הנלמד בק"ו אם לוקה מכת מרדות תלוי בב' הטעמים אי אין עונשין שמא יש פירכא אין לוקה מ"מ ע"י ב"י יו"ד רצ"ז ספק בעיא אין לוקה מ"מ ולטעם מדה מסורה לוקה מכת מרדות ועמ"ש בס' ש"ה כלל ארוך מזה:

ד. נסתפקתי גיורת שהיה לה חמץ ע"פ בשבע ומתה והפקר הוא לאחא"פ אי שרי לישראל ליהנות ממנו דקנסא קניס ועבר על בל יראה לאו דוקא

כלי גמא

לא שייך שליחות תורה הקפידה על הגוף שינוח בשבת והרי נח א"כ לא שליחות בשבת כלל.

ג. כתב דלאו דבל יראה הוא סייג לאכילת חמץ וכ"כ הר"ן בר"פ דפסחים, וכן עשה דתשבתו סייג ובאמת שאחר זה כתב הנ"מ.

ד. נסתפקתי גיורת שהיה לה חמץ ע"פ בשבע ומתה והפקר לאחר הפסח אי שרי ישראל לזכות בו — דקנסא קניס ועבר על בל יראה הוא לאו דוקא, פירוש דבע"פ לדעת הרמב"ם ליכא לאו דבל יראה רק עשה דתשבתו ונימא דקנסו אף על עשה דתשבתו וגם י"ל דמ"ע דתשבתו

הוי זמן גרמא דאין נשים חייבות, וכ"ת דע"כ נשים חייבות בעשה דתשבתו אמאי בל יראה ניתק לעשה הלא הלאו אינו שוה לעשה כמ"ש הרמב"ם בפ"א מה' תמורה — ותירץ דבציבור ושותפין לא שייך עשה זו כלל אבל בשריפת חמץ אף דאינו מצוה אפ"ה אם שרפה קיים מ"ע כמו בכל מ"ע שהו"ג דנשים ואם רוצין יוכלו לעשותו ומביא ראיה מנותר דאין שורפין בלילה אפ"ה הוי ניתק דעכ"פ אם שרפה קיים מ"ע, ועי' בפנ"י קידושין ל"ד דמתוס' משמע דנשים מצוין על מ"ע דשריפת נותר, ועי' בשעה"מ פ"ט מה' פסולי המקדשין — ועי' צל"ח פסחים פ"ו ובתשו' נוב"י סי'

כמ"ש אי"ה בפריי לאו"ח ה"פ ונשים אי מחויבות במ"ע זו דלאו ליכא עד הלילה וכי תימא אי ליתא בנשים אמאי ב"י ניתק לעשה כמ"ש התוס' בפסחים כ"ט ב' ופסחים צ"ו א' הלא לאו שאין ניתק אלא קצתו לא ניתק לכולו כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' תמורה בממיר י"ל התם ציבור ושותפין אין עשה כלל דאין עושין תמורה משא"כ עשה דתשביתו בנשים ג"כ אי רוצה משבית החמץ וע' תוס' קדושין ל"ד יו"ט עשה ול"ת ונשים רק ל"ת לחודיה ומ"ע דנותר בשריפה למ"ד שלא בזמנו ג"כ ביום אין נוהג בנשים אפ"ה הוי ניתק כאמור ע' ר"מ פ' יו"ד מה' ק"פ הי"א קמ"ל הא ועי' מ"ל פ' ח"י מהל' פסולי המוקדשין ולא הבינותי שם בה"ט באימורין איזה ניתק יש ע"ש. והנה במחלוקת שנויה לטעם הרשב"ץ דב"י מטעם דילמא אתי למיכל ה"ה אשה ולמ"ד גזירת הכ' הוא י"ל אשה פטורה ממ"ע זו וגם למ"ד עד הלילה נמי בלאו אסור לאחיה"פ והשתא למ"ד ספ"ס בדרבנן לחומרא יש כאן ספ"ס לאיסורא שמא כרשב"ץ ושמא עד הלילה עובר בלאו ועמ"ש בפריי ליו"ד ק"י:

ה. **אגדה** למען שתי בקרבו כו' התעללתי שחקתי כי בן יחיד די שמכניע עצמו אף שאין מקירות לבו משא"כ עבד צריך מקירות לבו ע"ד שמחה לאיש הקב"ה במענה פיו כשישראל מתודים אע"פ שבלבם כו' התעללתי שחקתי כמ"ש רמ"א ז"ל שלח העז מקנך כדי שירדוף אח"כ ויטבע בים יע"ש: **ו. בהפטורה** מדוע נסחף אביריך בילקוט שר שלהן בצרעת כתבו ז"ל הוא המרגל בנו ולוקה בצרעת זאת תורת המצורע כו' עיין בס' א"א הרב ז"ל. משלי י"ז י"ד פוטר מים ראשית מדון. ושם ט"ו ד' מרפא לשון עץ חיים וסלף בה שבר ברוח פירשתיו בס' המגיד כי כתבו ז"ל לבוש לנפש ממחשבות טהורות של מצות ולבוש לרוח מלימוד התורה ובעו"ה עפ"י הרוב אין נזהרין מלה"ר נמצא אין לנו שכר התורה כי יצא שכרו בהפסדו מי שאכל מאכל רע מפזר ממון הרבה לרפואת דברים המרים טוב היה לו שלא יאכל וז"ש תחלת דינו של אדם על ד"ת נשאת ונתת באמונה התורה היא אמונתנו עסקת בתורה אפשר שילמוד בעיון ובפלפול ליוהרא כו' וז"ש אם מרפא לשון שדיבר לה"ר הוא בתורה עץ חיים נמצא אין לו כלום

כלי גמא

כ' ובחיבורי על סה"מ הארכתי — והגאון ב"ק כ"ט, ויש ס"ס דילמא נשים מצוין ז"ל תלה בפלוגתא אי נשים מצוין על מ"ע על עשה דתשביתו וגם דילמא בע"פ שייך דתשביתו אי משום סייג נשים חייבות, וגם ב"י וא"כ נשים מוזהרות וקנסו רבנן לאחר למ"ד כל יראה בע"פ, כו' הוא דעת רש"י הפסח.

באוצר כי צריך רפואה ויצא שכרו בהפסדו אז ושבר ברוח אין מרגיש כ"א הרוח וז"ש פוט"ר מים מאוצר ואזיל לאיבוד זה הראשית מדון תחלת דינו של אדם והבן זה:

פרשת בשלח

א. בפסוק שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו תחומין דרבנן ואסמכוה אקרא ובפריי לא"ח בפתחה כוללת חקרנו כל מידי דאסמכוה אקרא י"ל דין תורה יש להם וספיקו אסור בדרבנן הכי אתני כמ"ש במגילת אסתר בשרש ראשון דלא תסור ד"ת והכי אתני להקל בספיקן משא"כ היכא דאסמכוה אקרא דעתם דלהוי דין תורה ממש ואחמירו בספיקן ועיין טהרות פ"ד מ"ז ותוי"ט שם וידים פ"ב מ"ד ספק ידים טהרו חכמים הא כל ספק דרבנן לקולא וי"ל דכאן טהרו אף דאסמכוה אקרא ומיהו תחומין למעלה מעשרה וספק עירוב כשר אף דאסמכוה אקרא ולמ"ד ספק מ"ה לקולא ומדרבנן אסרו א"כ בדרבנן בלא הכי אתני אין כח ביד חז"ל לאסור דבר ולגזור אף בספיקן דהוה כעין גזירה לגזירה ושמרתם את משמרת לא הורשו יותר משמרת למשמרת ולמ"ד ספק מ"ה אסור לפעמים יש כח לאסור ספיקן ומיהו כתבנו במקום אחר דאף למ"ד ספק מ"ה אסור היינו בלאוין שלוקין עליהם דיליף מדאיצטריך קרא להתיר ספק ממזר כו' הא עשה דקיל מל"ת כמ"ש ריש יבמות דאין

כלי גמא

פרשת בשלח

דהוי גזירה לגזירה — וכ"כ בספר שב שמעתתא ש"א — ובזה אמרתי ליישב קושי' תוס' פסחים דף ט' ע"ב ד"ה היינו ט' חנויות, דהקשו על פירש"י דמאי מייתי ראיא בט' צבורין של חמץ ואחד מצה דמיירי לענין בדיקה דהוי ספיקא דרבנן, וט' חנויות הוי ספיקא דאורייתא — ולפי האמור י"ל דטעמא דספק דרבנן להקל משום דספק מה"ת להקל ואוקמא דבריהן על דין תורה דספק לקולא, אמנם היכא דאיכבץ איסורא מה"ת להחמיר בספיקו א"כ כל דרבנן דאורייתא מצד לא תסור והיכא דמה"ת להחמיר בספק א"כ גם דרבנן החמירו בספק, ועי' סי' ק"י בפמ"ג שם.

א. בפסוק שבו איש תחתיו — הגאון המחבר ז"ל חידש לנו כל מילי דרבנן דאסמכוה אקרא י"ל דין תורה וספיקו אסור, ומיישב קו' תוספות יו"ט בידיים פ"ב מ"ד, ספק ידים טהרו חכמים, הא כל ספק דרבנן לקולא, ובזה מיושב דקמ"ל דאף דיש אסמכתא לידיים אפ"ה ספק לקולא — ובזה מבואר הא דכמה גזירות ותקנות אסמכוה על קרא יען דרצו להחמיר בספיקו, וגם נתן טעם דספק דרבנן לקולא יען דכל ספק מה"ת דרבנן להחמיר לדעת הרמב"ם ז"ל — וא"כ באיסור דרבנן אף דאיכא לאו דלא תסור לא החמירו בדבריהן

למידין מזה ונשאר סברא חיצונה דספק מדרבנן וה"ה לאוין שאין לוקין עליהם ה"ה זה והבן:

ב. יש להסתפק אי אשה מצוה על שביתת בהמתה דמ"ע שהזמן גרמא הוה ובפריי לא"ח רמ"ה כתבנו מזה גם נסתפקתי מ"ע שהז"ג נשים פטורות היינו שוא"ת שלא להניח תפילין ושופר וכדומה וציצית שוא"ת מיקרי עיין יבמות צ' ב' תוס' שם ואו"ח הל' ציצית סי' י"ג במ"א אבל לעבור בקום ועשה בעשה שהז"ג אין למילף מתפילין ומצווה ונ"מ בגיורת שמתה ע"פ אחר חצות וקנתה חמץ בידים דמוזהרת על עשה זו עמ"ש פ' בא:

ג. אגדה איש לאשר באהלו תקחו לא הכל לגוף כ"א מזון הנפש איש הוא הנפש ע"ד בשר איש אהל הוא הגוף וע"ד ויקראו ב"ת ישראל שמו מן ע"י רמ"א הגרועים והיינו כשחוטא פורחת הנשמה ממנו ונשאר רק בית ישראל ועכו"ם דר בתוכו והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו רמז לאחר שש עשירות יתקן עבירות את אשר יביאו לעוה"ב שלא יבוא בבגדים צואים והיה משנה כו' כי גדול בע"ת מצדיק זה יש לו רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת אין שכרו כ"כ כבע"ת מאהבה מל"ת מצוה וגם מ"ע תשובה משנה חכם לב יקח מצות זה משה שהניח ביזת מצרים ונתעסק במצוה ע"י פרשת דרכים דרך מצרים ודף י"ז ע"ב לוי לא היה ליטול בכיזת מצרים כי ישראל נטלו חלף עבודתם ויראה פרעה בייש למשה ויגרש מאת פני פרעה וודאי יש לו שכר הרבה המבייש ת"ח כמשה רבינו ע"ה ולא נטל ונתעסק במצוה יקח בכסף וז"ש משה רבינו לבני קרח רב לכם בני לוי הרבה גדולה יותר מדאי כי לא היו בשיעבוד ע"ד קהלת זי"ן כי העושק יהולל חכם קרח חכם גדול היה רק רוב עושרו הטעתו וערבב דעתו רק ממון הבא

כלי גמא

ב. נסתפק אי אשה מצוה על שביתת בהמתה דהוי מ"ע שהז"ג — וכבר הקשיתי לשאול הלא מבואר במס' שבת דף נ"ד ע"ב דפרתו של ראב"ע היתה יוצאה ברצועה שבין קרנייה שלא ברצון חכמים ואמרו של שכנתו היתה — ומצאתי בשו"ת מהרי"א ז"ל שכבר הרגיש בזה — ועוד מסופק הא דנשים פטורות ממ"ע שהז"ג היינו מ"ע שעובר עליה הוא רק בשכב ואל תעשה כמו תפילין וציצית אבל לעבור בקום ועשה

בעשה שהז"ג אין למילף מתפילין, ונ"מ בגיורת שמתה ע"פ אחר חצות וקנתה חמץ בידים דמוזהרות על עשה זו — דהלא עוברת בידים על קום ועשה של תשבתו — ולענ"ד צ"ע דהלא סוכה ג"כ מ"ע שהז"ג כמבואר בקידושין ל"ד ואי אשה אוכלת חוץ לסוכה עוברת בקום ועשה על מ"ע דישיבת סוכה ואפ"ה אינה מוזהרת — וע"י פנ"י שם, אמנם בפ' יתרו נזוהר מזה הגאון המחבר וכתב ליישב יעו"ש.

לאדם ע"י יגיעה רבה אין מבלבל אותו כ"כ רק זה בעושה וגזל כי לא היה בשעבוד ירחיק האדם מרוב עשירות דינרין בעוללות אפרים די נור אש טוב לחמם בסמוך לו לא לתחוב ידו לאש ויקרב ביותר כי נכוה ה"ה עשירות:

פרשת יתרו

א. זכור את יום השבת לקדשו נשים חייבות בק"ה ד"ת ואי יצאה אם מוציאה אנשים ספק דכל המצות אם יצא מוציא מטעם ערכות ונשים ספק

כלי גמא

פרשת יתרו

ול"ת — הלא י"ל דנ"מ באומר לבתו דליכא גבה עשה — ועי' במקנה קידושין ל"ד שהרגיש בזה, ולדברי הגאון ז"ל קשה, ובחי' הו"ת הארכתי בזה — וחזור הגאון על סברתו דבעשה שעוברת בקו"ע נשים חייבות, ומסוכה אין ראייה דהוי דומיא דציצית דהביא מג"א סי' י"ג בשם מרדכי דלא אמרה תורה שלא לילך בלי ציצית כי אם שצריך לעשות ציצית — וע"כ צ"ל כך דאל"כ מנ"ל לומר דנשים מצוות על תוס' יוה"כ אע"כ בקום ועשה נשים מחויבות.

ובענ"ד השתוממתי על המראה הנפלאה דפעם ושלוש כפל המחבר ז"ל מנ"ל דנשים מוזהרות על תוס' יוה"כ — והלא גמרא ערוכה הוא בסוכה דף כ"ח דהאזרח אתי לחייב נשים בתוספות עינוי דס"ד ולא הוי עשה ולא לאו לפטורי נשים לכך צריך קרא, הרי דמבואר בגמ' קרא על זה דנשים מצוות על תוס' עינוי — וכן יש להפליא על הגאון פנ"י ז"ל ביצה דף ל' שחקר ג"כ דמנ"ל דנשים מוזהרות על תוס' עינוי ולא הביא ש"ס ערוך בסוכה, ובזה נסתר סברת המחבר ז"ל החילוק בין קו"ע לשוא"ת דא"כ ל"ל קרא על תוס' עינוי.

א. זכור כו' נשים חייבות בקידוש היום ד"ת כמבואר בשבועות כ' ואי מוציאות אנשים תליא בספק אי שייך ערכות עי' פ' וישלח — ותוס' שבת ד"ת ונשים אי מצוות על תוספת שבת דייק מהא דביצה דף ל' נשי דאכלין ושתיין עד סמוך לחשיכה כ"ש תוס' שבת דחייבות וטעמא י"ל דהוי לפמ"ש בפ' [בא — בשלח] דעוברת על עשה בקום ועשה — אמנם מבואר מתוס' קידושין ל"ד דכתבו דנשים אינם מוזהרות על עשה דשבת אף דהוי לעבור בקום ועשה הרי דתוס' לא ס"ל סברא זו — ובזה דנשים אינם מצוים על מ"ע דשבת מיישב קו' תוס' יבמות ו' ד"ה טעמא דהקשו דאיך רצו למילף עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת מכיבוד אב דשאני כיבוד אב דהוקש כבודם לכבוד המקום ומה"ט אמרו דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה יעו"ש אמנם לפי האמור י"ל דראייה מאומר לבתו כן דלית עשה גבה. ובזה יל"ע על דברי הגאון ז"ל א"כ מה פריך הגמ' בב"מ דף לב. ל"ל קרא דאין כיבוד אב דוחה שבת תיפוק ליה דשבת עשה

אי שייך בהו ערבות ובפריי לא"ח ה"ש כתבנו מזה ותוספת שבת ד"ת לדידן ונשים אי מצווה על תו"ש מ"ה משמע ביוה"כ נמי מצוות על תוספות יוה"כ מהא דביצה נשי דאכלן ושתיין עד סמוך לחשיכה כו' כ"ש תו"ש דהוה ד"ת לנשים והטעם דמשום סייג שלא יגע בקודש גופא הוסיפו מחול על הקודש אין חילוק אף נשים חייבות. ועיין פ' בא לעבור אעשה בידים י"ל מ"ע שהז"ג נמי חייבות ובתוס' קידושין ל"ג משמע דנשים אין מצוות אעשה דיו"ט אף דהוה לעבור בקום ועשה. ובריש יבמות שחוט לי בשול לי הקשו התוס' דהוקשה כבודם ומה"ט בבא מציעא ה"א אף עשה ול"ת ובהא דשבת גופא י"ל באומר לבתו כן דלית עשה גבה ומיהו מהא דנשים פטורות מסוכה י"ל הוה שוא"ת דאכילה חוץ לסוכה אין איסור כ"א שמבטל מ"ע דסוכה דומיא דציצית דלא אסרה תורה לילך בלא ציצית בבגד ד' כנפות כ"א שצריך לעשות ציצית עא"ח י"ג ומה"ט קטן מותר להאכיל חוץ לסוכה עא"ח שמ"ג. ועא"ח תר"ח וביצה ל"ט נשים מצווין על תוספות יוה"כ מנלן ואם נאמר דלעבור בקום ועשה חייבות דליכא למילף מתפילין הוה א"ש וכבר כתבנו די"ל זיל בתר טעמא תוספת סייג הוא וה"ה לנשים. והנה חצי שיעור יליף מכל חלב או הלמ"מ ובחמץ בפסח או ביוה"כ מנלן דנשים מזהרים על ח"ש דל"ת שהז"ג נפקא מדר"י אמר רב בקדושין ויבמות פ"ד עונשין הא ח"ש דהוה רק איסור תורה מנלן אבל זיל בתר טעמא דחזי לאיצטרופי ה"ה נשים לפ"ז אין הפרש בין זכר לנקיבה ואם נתערב ויש ספק חצי זית חמץ או מצה אף לנשים אסור והחשוד לאכול ח"ש ביוה"כ אין חילוק בין זכר לנקיבה חשודים לקל ממנו עי"ד קי"ט. ול"ת שלא הז"ג אף דאין לוקין עליה נשים מצוות בלא דר"י אמר רב מדמ"ע שלא הז"ג נמי נשים מצוות ועיין פני יהושע קידושין:

ב. יצויר המחלל שבת יהיה ספק אי כשר לעדות מ"ה או פסול והמחלל יו"ט ודאי פסול לעדות כי בשבת יש מלאכות שמסופקין אם חייב עליהן

כלי גמא

והנה חצי שיעור חקר הגאון המחבר וז"ל אם נשים חייבות יען דאמר רב ביבמות פ"ד הוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה, ופירש"י מלקות, אמנם לסברא דחזי לאיצטרופי אין חילוק וה"ה לנשים, ומיושב בזה קו' התוס' יומא ע"ד יעו"ש, ול"ת שאין בו מלקות נשים מצוות דלא גרע ממ"ע שלא הז"ג נמי נשים מצוות, ועי' בפנ"י קידושין ובדברי הגאון בפתיחתו לפרמ"ג או"ח, ובס' דברי ר"ש כתב דלנשים ח"ש אינו אסור מה"ת כדמוכח בסוכה כ"ח דכין דאינו רק איסור צריך קרא על תוס' עינוי — וזה צע"ג מכמה מקומות ומסתבר כדברי הגאון ז"ל דחזי לאיצטרופי אין חילוק בין איש לאשה. **ב.** יצויר המחלל שבת יהיה ספק

מיתת ב"ד אע"פ שכרת חייב בכולן כמ"ש התוס' פ"ק דשבת במגילת סתרים איסי בן יהודה כרת לא מפסל מ"ה כ"א במלקות עח"מ ל"ד ובסמ"ע ושבת אין בו מלקות לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין ובי"ט מפסל בכל הל"ט מלאכות דמלקות יש בהן כל שהזיד בלאו אפילו לא התרו פסול מ"ה ובהוצאה נהפוך הוא בשבת מפסל מ"ה דמהנך דלא מספקן הוא ובי"ט מחלוקת רש"י ותוס' בהוצאת אבנים אי מ"ה לוקה אי לאו ועמ"א תקי"ת ובהבערה בנר של בטלה נמי יש מחלוקת אפשר בשבת נמי ובין יו"ט ושבת ספק הוא ולא תבערו לחלק חטאת כרת הא מיתת ב"ד אפשר מהנך דמספקן הוא:

ג. **אגדה** בישעיה סימן נ"ו שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע עא"ח סי' רצ"ב בט"ז ב' בתוספות כתובות בתורה שבת נקיבה וכאן זכר מחללו ובס' המגיד כתבנו דשבת גופא לשון נקיבה ותוספת שבת בלשון זכר ופ' בהר שבת שבתון יהיה לארץ שנת שבתון יהיה לארץ והיתה שבת הארץ הרי שבתון הוא על תוספות שביעית כתיב זכר ושבת גופא נקיבה והנה יש הבדל בין דבר לדבר בלי ממוצע כעין פ' בראשית ויהי מבדיל בין מים למים ובאור נאמר ויבדל ה' בין האור ובין החשך ב"פ והבדילה לכם הפרוכת בין קודש ובין קודש הקדשים הוא שיש ממוצע בין האור וחשך ביה"ש אמה טרקסין בין מים למים לא יש רק א"ת הרקיע כתיב בין בין ב"פ הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה ב"פ בין

כלי גמא

אי כשר לעדות מה"ת או פסול, והמחלל יו"ט ודאי פסול לעדות — כי בשבת יש מלאכות שמסופקין אם חייב עליהם מיתת ב"ד לאיסי בן יהודה בשבת דף ו', ואף דחייב על כל מלאכה כרת, על חיוב כרת לבד אינו מפסיל מן התורה לעדות כיון דאין לוקין, ושבת אין בו מלקות, משא"כ יו"ט לוקין ומיפסיל לעדות על כל מלאכה — הנה בזה נפלאין אלי דברי המחבר ז"ל, א) הלא מבואר בתומים והביאו הגאון ז"ל בפתיחתו לאו"ח דלאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אם יעבור מיפסיל לעדות, דאין לוקין לאו משום קולא של לאו רק משום דחמור — ועוד דאף בכרת לבדו נפסל

אף אם עבר על מ"ע דפסח ומילה, וכאשר ביררתי בתשובה ארוכה בעה"י. ובהוצאה דאין ספק דמחויב מיתת ב"ד דנפ"ל מאל יוציא ובי"ט מחלוקת רש"י ותוס' בביצה י"ב אי אמרינן מתוך בשאין צורך כלל — ובהבערה בנר של בטלה יש מחלוקת ביו"ט ג"כ אי אמרינן מתוך ובשבת ספק אם חייב מיתת ב"ד אף למ"ד לחלק יצאה וחייב כרת וחטאת על הבערה, אבל מיתת ב"ד אינו חייב מספק לאיסי בן יהודה שבת ו' — אמנם הדבר קשה כמ"ש דאף דאין לוקין אפ"ה פסול לעדות — דהוי מומר בשבת בכל המלאכות ע"י תבואת שור סי' ב.